

UPV-tarieven Verpakkingen – wat, waarom en hoe?

UPV-tarieven Verpakkingen vormen de basis voor de bijdrage die onze leden betalen voor onze dienstverlening. Maar hoe worden de tarieven berekend? Wat zijn de basisprincipes? Aan welke evoluties zijn ze onderhevig? En hoe zullen ze in de toekomst evolueren?

Waarom betaal je een UPV-bijdrage?

Je wettelijke verplichtingen als bedrijf

Bedrijven die verpakkingen op de Belgische markt brengen, hebben een aantal wettelijke verplichtingen waaraan ze moeten voldoen. De zogenaamde Uitgebreide Producentenverantwoordelijkheid (UPV) werd in de jaren 90 ingevoerd en verplicht bedrijven om bij te dragen aan de financiering van de inzameling, recyclage en verwerking van hun verpakingsafval.

Concreet ben je onderworpen aan drie wettelijke verplichtingen:

- **Terugnameplicht.** Je moet jaarlijks een vastgelegd recyclagepercentage behalen voor de verpakkingen die je op de markt brengt.
- **Informatieplicht.** Je moet de overheid jaarlijks informeren over de aard van je verpakkingen en de recyclagepercentages die je behaald hebt.
- **Preventieplan.** Je moet een preventieplan opstellen waarin de maatregelen beschreven staan die je neemt om je hoeveelheid verpakkingen te reduceren en de doelstellingen die je wil behalen.

Bijdragen aan een collectief en efficiënt systeem

Om de producentenverantwoordelijkheid voor huishoudelijke verpakkingen op een efficiënte manier te organiseren, richtte het bedrijfsleven bijna dertig jaar geleden Fost Plus op. Onze zusterorganisatie Valipac richt zich op bedrijfsmatige verpakkingen.

Wanneer je lid wordt van Fost Plus, nemen wij de **terugnameplicht** voor je huishoudelijke verpakkingen over. Je maakt dan gebruik van het collectieve systeem dat we uitbouwden voor de inzameling, onder meer via de blauwe PMD-zak. Op die manier behalen wij het verplichte recyclagepercentage voor jouw bedrijf.

Door je jaarlijkse aangifte vult je ook je **informatieplicht**. Op basis van de informatie uit de aangiftes van onze leden kunnen we de overheid immers informeren over de aard en de hoeveelheid verpakkingen die op de markt gebracht werden.

Om het **preventieplan** op te maken, kan je voorlopig nog geen beroep doen op Fost Plus. Je kan zelf een preventieplan opstellen of gebruikmaken van de preventieplannen die de federaties aanbieden.

UPV-bijdrage financiert activiteit van Fost Plus

De bijdragen die je als bedrijf betaalt, worden volledig gebruikt om de kosten die Fost Plus maakt voor het inzamelen, sorteren en recyclen van je verpakkingen te vergoeden, alsook voor ondersteunende activiteiten zoals communicatie en sensibilisering, kwaliteitscontrole en monitoring. Deze bijdrage is dus geen belasting op je verpakking.

Je bent als bedrijf overigens niet verplicht om aan te sluiten bij Fost Plus. Je kan ook zelf een systeem opzetten om je verpakkingen in te zamelen bij consumenten en vervolgens zelf op zoek gaan naar een recyclage-oplossing. Maar dat is in de praktijk vaak niet haalbaar en economisch weinig efficiënt.

Door dit op nationale schaal en voor een veel groter volume aan verpakkingen te doen, kan Fost Plus dit op een kostenefficiënte manier organiseren. Het verhoogt ook het gebruiksgemak voor de consument. Dankzij de huis-aan-huisinzameling van papier-karton en PMD en het uitgebreide netwerk van glasbollen, ligt de drempel om deel te nemen aan het systeem heel laag en de inzamelgraad heel hoog. Het is een belangrijke factor in ons succes: we halen één van de hoogste recyclagepercentages in Europa, en dit aan een relatief lage kost per inwoner.

Wat zijn de basisprincipes achter deze tarieven?

De basisprincipes voor de berekening van deze UPV-tarieven Verpakkingen zijn gevalideerd door het Bestuursorgaan van Fost Plus en maken ook deel uit van onze erkenning. De tarieven worden elk jaar volgens deze basisprincipes berekend tijdens het opstellen van het budget en vervolgens goedgekeurd door het Bestuursorgaan in juni. Ze worden samen met de berekeningsmethode naar de Interregionale Verpakkingscommissie verstuurd. De Algemene vergadering bevestigt tot slot het budget en de UPV-tarieven Verpakkingen.

1. Elk materiaal betaalt zijn eigen kost

De UPV-tarieven Verpakkingen worden berekend op basis van het reële kostendeficit voor elk materiaal dat gerecycleerd wordt. Dat houdt in dat we voor elk materiaal de effectieve kosten en opbrengsten afzetten tegen de op de markt gebrachte volumes. Dit resulteert in een UPV-tarief per materiaal. Op basis van deze tarieven betalen onze leden een faire en correcte bijdrage, afhankelijk van de materialen die ze gebruiken voor hun verpakkingen.

2. Eco-modulatie stimuleert recyclage

Deze bijdrage zijn een essentiële hefboom om te komen tot een circulaire economie voor verpakkingen. Via een sturend eco-modulatieprincipe stimuleren we het gebruik van makkelijk sorteerbare en recycleerbare verpakkingen. Hoe moeilijker de verpakking te recyclen is, hoe hoger het tarief dat je voor deze verpakking betaalt. Verpakkingen die niet gerecycleerd kunnen worden, betalen het hoogste UPV-tarief.

3. Jaarlijkse budgettering

De UPV-tarieven Verpakkingen worden elk jaar opnieuw herzien, op basis van een prognose van de verwachte hoeveelheden, kosten en opbrengsten voor het komende jaar. We maken daarbij een inschatting van de volumes die op de markt gebracht zullen worden en de volumes die we zullen inzamelen, de evolutie van de materiaalprijzen en de evolutie van de kosten.

Die inschatting maken is niet altijd evident. Zowel de opbrengsten als de kosten zijn afhankelijk van evoluties op internationale markten, macro-economische factoren zoals inflatie en zelfs geopolitieke gebeurtenissen. Eventuele overschotten en tekorten worden verwerkt in de tarieven van het volgende jaar.

Hoe worden de UPV-tarieven berekend?

Met het werkingsbudget van Fost Plus worden voornamelijk de kosten voor de selectieve inzameling, sortering en recyclage van huishoudelijke verpakkingen gedekt. Aan de inkomstzijde zijn er de opbrengsten uit de verkoop van sommige materialen. Het verschil tussen de twee wordt gefinancierd via de UPV-bijdrage.

Het berekeningsprincipe voor de UPV-tarieven Verpakkingen kan eenvoudig voorgesteld worden als:

$$\frac{\text{Kosten (voor inzameling, sortering)} - \text{Opbrengsten (uit recyclage)}}{\text{Volume (op de markt gebracht verpakkingsmateriaal)}} = \text{UPV-tarief Verpakkingen}$$

Dit principe wordt toegepast per verpakkingsmateriaal dat gerecycleerd wordt en resulteert in een apart tarief per materiaal, dat jaarlijks wordt herberekend.

Kosten voor inzamelen en sorteren

Het grootste deel van het werkingsbudget van Fost Plus gaat naar het inzamelen, sorteren en recycleren van de verpakkingen. Heel eenvoudig gesteld zijn het alle kosten die gemaakt worden om de materialen van bij de mensen thuis tot bij onze recyclagepartners te brengen. Denk maar aan de huis-aan-huisinzameling van PMD en papier-karton of de installatie, het onderhoud en de lediging van de glasbollen. Daarnaast worden ook de PMD- sorteercentra vergoed voor hun activiteiten.

De meeste van deze activiteiten worden in de praktijk door intercommunales of private afvalbedrijven uitgevoerd, maar worden via langlopende contracten gefinancierd door Fost Plus. Ook voor verpakkingsmaterialen die via het recyclagepark worden ingezameld, betaalt Fost Plus een bijdrage aan de intercommunale of het lokale bestuur dat het recyclagepark beheert.

Tot slot worden ook de algemene kosten voor de werking van Fost Plus in rekening gebracht. Denk maar aan kosten voor communicatie en sensibilisering en het algemene beheer van de organisatie (IT systemen, HR, management ...).

Exacte allocatie van kosten

Activiteiten die gelinkt kunnen worden aan één specifiek materiaal worden integraal toegewezen aan dat materiaal. Zo worden de kosten voor installatie, onderhoud, huur en lediging van de glasbollen bijvoorbeeld volledig verrekend in het UPV-tarief voor glas, net als specifieke kwaliteitscontroles van het ingezamelde glas of sensibiliseringsacties rond de netheid van de glasbolsites.

Die allocatie is bij PMD iets complexer omdat het om verschillende materialen gaat die samen ingezameld en gesorteerd worden. Maar ook hier worden de kosten uitgesplitst per uitgesorteerd materiaal. We schakelen hiervoor een externe auditor in die de kosten op basis van vastgelegde criteria verdeelt over de verschillende PMD-materialen. Als onderdeel van deze oefening gaat de auditor bijvoorbeeld jaarlijks in de PMD-sorteercentra opvragen welke machines en mensen ingeschakeld worden voor welke fractie. De kost van een optische scheider die ingezet wordt om verpakkingen uit polypropyleen (PP) uit te sorteren wordt dan toegewezen aan PP, de kost van een sorteerder die instaat om nacontrole te doen van de drankkartons komt in de bijdrage van de drankkartons. Ook het gewicht en het volume van de op de markt gebrachte PMD-verpakkingen zijn belangrijke parameters om de inzamel- of sorteerkosten van PMD te verdelen over de verschillende materialen.

Indirecte kosten die niet eenduidig aan één materiaal of een groep van materialen kunnen worden toegewezen, zoals algemene sensibilisering, overhead, of opvolgingskosten voor de lokale overheden worden op basis van vooraf vastgelegde criteria en objectief meetbare kostendrijvers toegewezen aan de verschillende materialen.

Opbrengsten uit de verkoop van materialen

Naast de kosten worden ook de opbrengsten uit de verkoop van de materialen in rekening gebracht. De materialen die we inzamelen en sorteren worden samengeperst in balen en afgeleverd bij gespecialiseerde recyclagebedrijven. De prijzen die we krijgen voor deze balen zijn van verschillende factoren afhankelijk.

Materialen waarvoor een volwaardige recyclage- en afzetmarkt bestaat, zoals aluminium of transparante PET-flessen, zijn het meest gegeerd. Recyclagebedrijven kunnen het recyclaat immers opnieuw verkopen aan de industrie die er vervolgens nieuwe verpakkingen of voorwerpen mee maakt.

Voor andere materialen, zoals flexibele verpakkingen of bepaalde harde plastics, is de recyclagemarkt nog volop in ontwikkeling en is de afzetmarkt eerder beperkt. Fost Plus krijgt dan ook geen hoge prijzen voor deze materialen en moet het recyclagebedrijf in bepaalde gevallen zelfs betalen om ze te verwerken.

Daarnaast speelt ook de kwaliteit van wat we aanleveren een belangrijke rol. Hoe zuiverder de materialen, hoe hoger de prijs. Fost Plus heeft op dit vlak een bijzonder goede reputatie bij recyclagebedrijven. Dat is onder meer te danken aan onze inspanningen om burgers te sensibiliseren, de verregaande optimalisering van onze inzamelscenario's en investeringen in nieuwe technologieën voor onze sorteercentra.

Sommige verpakkingsmaterialen brengen zelfs meer op dan ze kosten om ze in te zamelen en te sorteren. Voor deze materialen geldt een UPV-tarief dat minstens hun deelname in de indirecte kosten van Fost Plus dekt.

Eventuele overschotten en tekorten uit de verkoop van de materialen van de vorige jaren worden per materiaal verwerkt in de tarieven van de volgende jaren. Indien een materiaal in het voorbije jaar minder heeft opgebracht dan ingeschat, zal dat tekort worden aangezuiverd via een verhoging van zijn UPV-tarief in het volgende jaar. Heeft een materiaal meer opgebracht dan voorzien, dan zal dit overschot in de daaropvolgende jaren worden ingezet om scherpe stijgingen van het tarief op te vangen.

Op de markt gebrachte volumes

Ook de op de markt gebrachte volumes van een bepaald verpakkingsmateriaal hebben een invloed op het UPV-tarief. Een vaste kost die gespreid wordt over een relatief groot volume aan verpakkingen zal minder impact hebben dan wanneer het om een relatief klein volume gaat.

Om een inschatting te maken van die volumes, baseren we ons op evoluties die we zien in de aangiften van onze leden, trends in de verpakkingsmarkt en de wetgevende context. We bevragen onze leden ook regelmatig over verwachte evoluties in de verpakkingen die ze gebruiken.

Eén tarief voor verpakkingen die niet recycleerbaar zijn

Voor niet-recycleerbare verpakkingen geldt één enkel tarief, dat minstens het dubbele bedraagt van het hoogste tarief van de recycleerbare materialen. Het is een financiële stimulans voor bedrijven om de switch te maken naar recycleerbare alternatieven.

Eventuele meerinkomsten uit de bijdrage van materialen die niet recycleerbaar zijn, worden verdeeld over de andere materialen in functie van het recyclagepercentage dat ze behalen.

Hoe zullen de UPV-tarieven in de toekomst evolueren?

De circulaire economie is volop in beweging. We zien elke dag nieuwe technologieën en toepassingen verschijnen. En dat is een goede zaak, want het betekent dat we steeds meer kunnen recyclen. Het betekent dat ook de UPV-tarieven in de komende jaren verder zullen blijven evolueren. Daarnaast hebben ook fluctuerende materiaalprijzen, macro-economische factoren en nieuwe wettelijke bepalingen een grote impact op de tarieven. Hieronder schetsen we een aantal van de belangrijkste drivers.

Inzamelscenario's

Sinds de uitbreiding van de blauwe PMD-zak met bijna alle plastic verpakkingen, zamelen we steeds meer materialen in voor recyclage. De invoering ging gepaard met grote investeringen in nieuwe sorteercentra en recyclagecapaciteit die de kosten doen toenemen. Aangezien we meer inzamelen, stijgen ook de kosten voor logistiek en transport. Het zijn noodzakelijke investeringen voor de toekomst, waardoor onze leden ook in de toekomst zullen kunnen blijven voldoen aan de steeds strengere wetgeving.

Daarnaast zorgen de continue aanpassingen in de sorteercentra ervoor dat steeds meer verschillende stromen uitgesorteerd en gerecycleerd worden. Zo sorteren we nu ook het fijne aluminium en de koffiecapsules uit, alsook opake PET-flessen en opake PET-trays. Dat vertaalde zich meteen ook in aangepaste tarieven voor deze materialen, die niet langer als niet-recycleerbaar worden beschouwd.

De afgelopen jaren ontstonden ook nieuwe of aangepaste inzamelscenario's voor een aantal specifieke stromen die zich ook vertalen in aparte UPV-tarieven. Denk maar aan verpakkingen uit EPS (piepschuim) en kurk of verpakkingen van motorolie, chemische en bijtende stoffen (Klein Gevaarlijk Afval) die via de recyclageparken ingezameld worden. Ook voor composteerbare groente- en fruitstickers, koffiepads en theezakjes die via de organische fractie ingezameld en verwerkt worden, is er een apart UPV-tarief. Sinds de inwerkingtreding van de nieuwe Europese wetgeving (PPWR) op 12 augustus 2026 worden ze immers als verpakking beschouwd. Net als bij andere stromen geldt ook hier het basisprincipe dat het tarief steeds berekend wordt op basis van het kostendeficit.

Marktevoluties en macro-economische trends

De materiaalprijzen zijn onderworpen aan de wet van vraag en aanbod. Het gaat bovendien om een globale markt, die sterk beïnvloed wordt door de algemene grondstofprijzen. Dat maakt de prijzen relatief onvoorspelbaar. Hoewel de vraag naar gerecycleerde materialen blijft stijgen, leidt dat in de praktijk dus niet altijd tot stijgende prijzen voor die materialen.

Daarnaast hebben macro-economische factoren een belangrijke impact op de kostenzijde. De sterke inflatie van de afgelopen jaren heeft bijvoorbeeld geleid tot stijgende energieprijzen en loonkosten, die ook transport en logistiek duurder maken. Ook daar blijft het heel moeilijk om voorspellingen te maken over wat we de komende jaren mogen verwachten.

Wetgeving

Tot slot kunnen ook evoluties in de wetgeving extra kosten en stijgende tarieven met zich mee brengen. Het kan hierbij gaan om de introductie van hogere recyclagedoelstellingen voor bepaalde materialen, maar ook om extra verplichtingen die worden opgelegd in het kader van onze (nieuwe) erkenning. Denk maar aan extra kosten om activiteiten te vergoeden die uitgevoerd worden door lokale besturen en intercommunales, de invoering van hogere inzamelfrequenties voor bepaalde materialen of de installatie van ondergrondse containers.

Als gevolg van de PPWR zal vanaf 2030 een bijkomende differentiatie binnen de materiaalcategorieën ingevoerd worden op basis van recycleerbaarheid en mogelijk ook *recycled content*.

Conclusie

Een correcte en faire bijdrage voor elk bedrijf

Fost Plus hanteert het principe van het kostendeficit, waarbij we de precieze kosten en opbrengsten voor elk materiaal berekenen en aan dat materiaal toewijzen via het UPV-tarief. Het is de beste manier om ervoor te zorgen dat elk bedrijf een faire en correcte bijdrage betaalt voor het inzamelen, sorteren en recycleren van zijn verpakkingen.

Investeren in duurzaamheid wordt beloond

De circulaire economie is in volle evolutie. We verwachten dat de UPV-tarieven ook in de komende jaren zullen blijven evolueren. We blijven er wel van overtuigd dat kiezen voor duurzame en eenvoudig recycleerbare materialen op de lange termijn altijd zal lonen. Onze leden kunnen ook altijd bij ons terecht voor advies in deze materie, zodat ze de juiste keuze kunnen maken voor de toekomst.